„Radomer-Kielcer Leben" 20 (310) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" VII-ער יאהרגאנג פרייז 25 גראשען

ראדאמער-קעלצער לעבען

היינט 8 זייטען.

Radom, Piątek 23 Maja 1930 r.

ראדאם, פרייטאג כ״ה אייר תר״צ

Redakcja i Administracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אנאנסען - פרייז:
אין מילימעטער שורה: פארן טעקסט 40 גר.
" " " אין " 60 "
" " " נאכ׳ן " 25 "
די 1-טע און לעצטע זייט ענטהאלטען
8 שפאלטען
אין טעקסט 4 "

בברכת מז״ט אנו מברכים את אחינו וגיסנו
ישעי׳ מעלכיאר לאירושיו את העלמה
מרת ליבה פרידמאן.
תהי דרכם צלחה בחיים ויבנו ביתם על הרי
יהודה וירושלים.
חיים פעדערמאן ורעיתו.

ישעי׳ מעלכיאר ליבע פרידמאן
פערלאבט
ראדאם 18 מאי 1930

צו די ת א ים פון אונזער ל. שוואגער
ישעי מעלכיאר מיט פ ל׳ ליבע פרידמאן
ווינשען מיר זיי א הארציגען מזל-טוב.
משה פעדערמאן
עם פרוי.

Z intencji zaślubin
p. Luby Landauówny
z p. Heńkiem Kestenbergem
wiele szczęścia i zadowolenia
życzy ekspedientka firmy
A. LANDAU
Hańka Aszpisówna.

צו דער פערלאבונג פון אונזער קוזין
ישעי׳ מעלכיאר מיט פרל׳
ליבע פרידמאן
ווינשען מיר זיי א הערצליכען מזל-טוב.
יעקל פאטאזשניק
עם פרוי.

Państwu M. J. FRYDMAN
z okazji zaręczyn Ich Córki
p. L. Frydman z p. Sz. Melchjorem
składają najserdeczniejsze gratulacje i życzenia.
M. Fiszmanowie.

Czystość to zdrowie!

FARBIARNIA Parowa i PRALNIA Chemiczna
O. R. HEMPEL
— w Radomiu —
Zakłady przy ul. STARE-MIASTO № 5, telefon 521
firma egzystuje od 1880 roku,
niniejszem ogłasza iż dla udogodnienia
Sz. Publiczności firma otworzyła
przy ul. Żeromskiego № 1 swą nową filję
Ceny przystępne — robota solidna

Czystość to zdrowie!
Czystość to zdrowie!
Czystość to zdrowie!

דאס פערסאנאל פון דער פירמע א. גאלדבערג
ווינשט זייער מיטארבייטערין פרל. פייטשע גאלדפארב
צו איהר פערלאבונג מיט ה׳ עזריאל גירשטיין (אויס ווארשא)
פיל גליק און צופרידענהייט.
פרל. צביה סאמעלסאהן, ליבע רייך,
ישראל שטערענבערג, אהרן גוטמאן,
הירשעל געלבערג, שמואל צוקער,
יעקעל פרילעך, לייביש זיגמאן,
לייבעל האבערמאן, לייזער ציטראנאוויטש,
דוד רייך, שלמה ראקאטש,
זאנוועל יעגער, שמעון גוטמאן,
אפרים רייך, ישראל דוד ניימארק.

ZAWIADOMIENIE.
Związek Wojażerów i Agentów w Radomiu
zawiadamia swoich członków, że w SOBOTĘ dn. 24 b. m.
w lokalu **Banku Wz. Kredytu** ul. Lubelska 40 odbędzie się
walne zebranie.
Wobec nader ważnych spraw prosimy o punktualne przybycie.
ZARZĄD.

Z intencji zaręczyn
panny Liby Frydmanówny z p. Szają Melchjorem
wiele szczęścia młodej parze i pociechy rodzicom
życzy
Sz. Rozenberg z Rodziną

Głęboko dotknięci śmiercią przyjaciółki naszej
EDZI ZYLBERBERŻANKI
w wieku kwitnącym
wyrazy szczerego współczucia składają koleżanki
Niech jej ziemia lekką będzie!
F. P. Feldfeberówne, I. S. Aszpisówne,
R. Melchgróbówna, F. Kryształówna,
G. Cukrówna, S. Margulisówna.

טיעף געריהרט פון פריהצייטיגען טוידט פון אונזער הייס-געליבטע
פריינדין דבורה מירעל נ. ע.
וועלכע איז בכן אונז אויף עביג אבגעריסען געווארען
אין איהרע בליהענדע 21 יאהר, דעם 17 אייר ה. י.
זאל די עלטערן א טרייסט געפינען און איהר זאל די ערד גרינג זיין.
פ. גאלדוואסער, נ. זשעבקאוויטש,
ש. נייהויז, א. נייהויז.

ראדאמער יודישע פאבריקאנטען, בעשעפטיגט אייערע ברידער אין די פאבריקען און ווארשטאטען.

ס'איז אפשר א צו-שרייענדיגע ווענדונג. דער טיטול פון די איצטיגע שורות קאן מאכען דעם איינדרוק, אז אין ראדאם פוקציאנירען אלע פאבריקען אין זייער גאנצען בעטריעב כשנים כדמניות. ס'וועלען זיך, מעגליך, געפינען אזעלכע, וואס וועלען אפשר שטויגען און הויבען מיט די פלייצעס: וועלכע פאבריקען, וועלכע ווארשטאטען? גאנץ ריכטיג, נישט די פאבריקען זענען די זעלבע וואס פאר דער מלחמה, און נישט די פאבריקאנטען זענען די זעלבע וואס אמאהל. ראדאם אלס א שטאדט פון פאבריקאציע און אינדוסטריע האט זיך אין פערלויף פון דער לעצטער צייט שטארק געענדערט. אין דער עקאנאמישער לאגע פון די לאנג-איינגעפונדעוועטע פאבריקאנטען איז אריינגעטרעטען א ירידה, וואס האט גורם געווען דערצו, אז פיעל האבען געמוזט אראב פון פלאץ. נישט קאנענדיג אויסהאלטען דעם שווערען דרוק, וואס איז געקומען אלס פועל יוצא פון מאנגעל אין קרעדיט פון איין זייט און אלס קאנסעקווענץ פון בעלאסטענדע שטייער-רעפארמען פון דער צווייטער זייט.

מיר ווייסען דאס און מיר פערמאכען נישט די אויגען פאר דער גראהער אלטעגליכער ווירקליכקייט. מיר זיצען אין דער זעלבער שטאדט און מיר האבען דערום די מעגליכקייט צו אבסערווירען די געענדערטע עקאנאמישע סטרוקטור מיט אלע איהרע קאמפליצירטע ערשיינונגען. נאך מעהר, מיר פיהלען בחוש דעם איבערברוך און דעם טיפען תהום, וואס איז אויסגעוואקסען אויפ'ן שטח פון פריהער ביז היינט. מיר פיהלען אויף אונזער הויט די פאלגען און די פאטאלע לעבענספערהעלטנישען, וואס זענען געקומען אלס רעזולטאט פון עקאנאמישען קראך. און דאך.

ווי ס'זאל נישט האבען געטראפען דער שווערער גורל אונזער שטאדט. ווי ס'זאל אלץ נישט אויסזעהן דער שווערער קריזיס און ווי שטארק ס'זאל אלץ נישט האבען געווירקט די רואינירענדיגע קראפט פון קריזיס אויף די עקאנאמישע פאזיציעס אין אונזער שטאדט, איז טראץ דעם אלעם פארט געבליבען כאטש א טייל פאבריקען און ווארשטאטען, וועלכע זענען טהעטיג און קאנען בעשעפטיגען א בעדייטענדע צאהל ארבייטער. גאנץ אמת איז, אז פון די לאנג-עקזיסטירענדע פאבריקען זענען פיעל אונטערגעגאנגען, אבער אויף א טייל פון די פערשווינדענע זענען אויסגעוואקסען נייע. און טאקע אויף דעם פונקט שטעלען מיר זיך אן.

אין אונזער שטאדט הערשט א גרויסע ארבייטסלאזיגקייט, וואס לאזט גאר בעזונדערס זיך פיהלען ביי דער ארימער יודישער בעפעלקערונג. פאראן הונדערטער יודישע פאמיליעס וואס געהען בוכשטעבליך אויס פון הונגער, און זיי בעטען זיך פשוט רחמים פאר א קארגע פאר זלאטעס א טאג צו געהן צו דער שווערסטער פיזישער ארבייט. וואס טהוען אויף דעם געביעט אונזערע יודישע פאבריקאנטען, אין וועמענס פאבריקען און ווארשטאטען עס רודערט זיך נאך און מען ארבייט נאך אויף דער גאנצער פארע?

די פראגע פון ארבייטסלאזיגקייט איז ביים היינטיגען טאג אויסגעוואקסען צו איינעם פון די שווערסטע פראבלעמען. ס'איז א אלגעמיינע פלאג, ס'איז איבעראל א מכת מדינה. אבער פיעל ערגער און טרויריגער זעהט אט דער פראבלעם אויס אויף דער יודישער ארימער און עלענדער גאס, וואו די מעגליכקייטען איהם צו לעזען זענען קליין און נישטיג. מיר קעמפפען פאר רעכט אויף ארבייט און פון אלע זייטען ווערען געמאכט די קאלאסאלסטע אנשטרענגונגען אויסצוקעמפפען גלייכבערעכטיגונג פאר יודישע ארבייטסלאזע. דער קאמפף איז ליידער א שווערער, א גרויסער און די רעזולטאטען, די געווינסען פון קאמפף זענען קליינע און כמעט נישט אנזעהעוודיג.

אט למשל איז אין ראדאם געפיהרט געווארען א לענגערע צייט א קאמפף וועגען בעשעפטיגען יודישע ארבייטער ביי פערשידענע שטאדטישע ארבייטען ווי: קאנאליזאציע, ביי ברוקירען גאסען, ביי בויען פערשידענע שטאדטישע אינוועסטיציעס און אפילו אין פריוואטע אונטערנעהמונגען, וואס אנגאזשירען ארבייטער דורך דער פערמיטלונג'ס-ביורא פון ארבייט (Pośrednictwo pracy) אומעטום האבען אינטערווענירט יודישע פארשטעהער. זייערע פאדערונגען אין דער הינזיכט האבען אויך געפונען א טיעפען אבקלאנג מעהרערע מאהל אויפ'ן פארום פון שטאדט-ראט, מאגיסטראט און אין פערשידענע קאמיסיעס, וועלכע האבען זיך פערנומען מיט דער לעזונג פון דער לאקאלער ארבייטסלאזיגקייט. די מאקסימאלע דערגרייכונג פון די דערמאנטע אינטערווענצען און אריינטרעטונגען פון די יודישע פארשטעהער איז געווען, וואס אין בעסטען פאל האט מען אריינבעשטופט יודישע ארבייטער העכסטענס ביז 20 פראצ. די יודישע פארשטעהער, וואס פערנעמען זיך מיט דעם ענין טהוען ווייטער זייער ארבייט בשלימות. זיי שטעהען נישט אב, זיי פערלאזען זייערע געשעפטען, זייערע בעשעפטיגונגען און שטעהען תמיד אויף דער וואך און אויף וויפיעל זיי זענען ביכולת בעקומען זיי ארויס ארבייטס-בעשעפטיגונג פאר יודישע ארבייטסלאזע.

פון די דאזיגע פארשטעהער פערדיענט דא דערמאנט צו ווערען לשבח דער בונדישער ראטמאן ה' אברהם פינקעלשטיין. נישט איין טאג אין דער וואך זעהט מען איהם ארומלויפען אין פערשידענע אינסטאנצען מיט ליסטעס פון יודישע ארבייטער. אבער וואס קומט ארויס, אז אונזערע פאדערונגען אויף

טאג-בוך פון א ראדאמער זעלבסטמערדער.

די רוסישע איבערקערעניש

ווען איך האב פערלאזט מיין פאמיליע פאלטאווע, האט זיך פאר מיר אנגעהויבען דער אמת'ער נע-ונד. אומעטום אין דער טריט נישט געווען זיכער. וואו ס'איז אנגעקומען האט געהערשט א פאניק, א מהומה. איך בין געווען איינגאנצען צוזאמענגעבראכען און ערשיטערט ביז'ן לעצטען ביין. איך האב געטראגען אין זיך א שרעקליכען שטורעם. איך האב נאך אלץ נישט געקענט קומען צו זיך פון דער האלב-אויסגעלאסענע סצענע, וואס איך האב אנגעטראפען קומענדיג אהיים קיין פאלטאווע. ווער האט זיך געקענט ריכטען און וועמען האט עס גאר געקענט איינפאלען, אז דורך דער צייט, וואס איך האב מיך געשלעפט הינטערוועגס מ'ט די רוסישע ארמעע אלס ליפעראנט, אז אין דער צייט ווערט מיין הויז דא'ס אין פאלטאווע פערוואנדעלט אין א נעסט פון שכרות און צולאזענקייט. און אז מיינע יונגע טעכטערלעך וועלען זיך לאזען אויף אזעלכע וועגען און אריין אין ליבע-אוואנטורעס מיט רוסישע אפיצירען און נאך וואו? אין א ווייטע, פרעמדע שטאדט און דערצו נאך אין א צייט ווען א ווילדער שטורעם בושעוועט איבער דער וועלט. מען זאגט, אז פרויען ווערען א מאהל געשטויסען אין די ארעמ'ס פון פרעמדע מענער צוליב נויט, צוליב הונגער, אבער מיין פרוי און קינדער האבען דאך פון קיין נויט נישט געוויסט. איך האב זיי געגעבען גענוג געלד און אלץ וואס זיי האבען געוואלט.

כ'וואלט זיך אפילו אויף מיין פרוי נישט גערעכט, כאטש איהר פערגאנגענהייט האט מיר געלאזען א טיפען וואונד אין הארץ און פערסמ'ט פיעל טעג אין מיין לעבען. אפילו אויף איהר, ווען ס'איז נאכגעגאנגען א שווארצער שאטען פון א מאסקען-באל, האב איך נישט געגלויבט. אז ס'וועלען זיך אין איהר ערוועקען די אמאהליגע פערלאנגען נאכדעם ווי מיר האבען אבגעלעבט אזוי פיעל יאהרען און נאכדעם ווי מיר האבען געבארען און ערצויגען קינדער, וואס זענען שוין פונאנדערגעוואקסען. אבער ווי ביטער האב איך זיך ענטוישט. וואס עלטער איך בין געווארען אלץ גרעסער זענען געווארען מיינע צרות. ווען איך בין געווען א יונגערמאן פון א יונגער פרוי. באלד ווען מיינע יאהרען האבען זיך צעבליהט און איך האב געהאפט צו געניסען פון מיין הייראט'ס-גליק, בין איך שוין דאן אויפגעשטאנען א קאמפף פון אייפערזיכט און פערראט. שוין דאן האב איך זיך געפיהלט ווי א אבגענארטער מאן... וויפיעל טעג און נעכט האב איך זיך דאן

רעכט אויף ארבייט זענען פארלויפיג נאך ווייט פון פולקאמענער פערווירקליכונג און ביז דאן בלייבען הונדערטער יודען אין אונזער שטאדט אהן א־בייט, אהן א גראשען פערדיענסט אין זייער נויט און פיין איז פשוט אונבעשרייבליך.

וואס טהוט מען דערצו, כדי חאטש עטוואס, אין א מינימאלע מאס, צו לינדערען דעם הונגער פון אט די ארבייט'ס-דורשטיגע יודען? ווי קאן מען פארט בלייבען טויב צום געשריי פון אט די הונגעריגע יודישע פאמיליעס?

די צייט איז שלעכט, ערגער ווי שלעכט. איין זלאט פערדיענסט איז ביי א סך יודען פשוט א ערלעזונג'ס-אידעע, א פאנטאזיע. אמת, די צייט איז ביי יעדען שלעכט, אבער פון שלעכט ביז שלעכט איז פערהאן א אונטערשיד. די וואס האבען שוין נישט דעם טאג איבערצולעבען און זענען פער'משפט אויף פיזישע פיין און יסורים, וואס דער הונגער רופט ביי זיי ארויס ברויכען אונבעדינגט קומען צום ערשטען אין בעטראכט. און יעדער וואס האט אין זיך א פונק מענשליכקייט ברויכט געריהרט ווערען פון דער פשוט קאטאסטראפאלער לאגע פון אט די הונדערטער יודען.

פערהאן היינט־צו־טאג ביי אונז אין ראדאם יודישע פאבריקען, וואס זענען אין פולער בעוועגונג. פאר וואס זאלען זיי נישט בעשעפטיגען יודישע ארבייטער און לינדערען זייער נויט? קומען דאך צו אונז אין רעדאקציע יודישע ארבייטסלאזע. וואס בעקלאגען זיך אויף היגע יודישע פאבריקאנטען, אז זיי ווילען זיי נישט געבען קיין ארבייט אפילו פאר דעם קלענסטען פערדיענסט. ס'גרוילט פשוט אנצוקוקען די דאזיגע פערצווייפעלטע יודען, וואס שטרעקען אויס די הענד און בעטען זיך איינפאך מיט 'טרערען: גיעט אונז ארבייט, די שווערסטע ארבייט, כאטש פאר 3 זלאטעס א טאג. אונזערע פאמיליעס געהען אויס פאר הונגער און נויט, גיעט אונז ארבייט! —

מיר ווייסען וואס אנ'אמת, פון יודישע פאבריקען, וואס בעשעפטיגען יא יודישע ארבייטער. אבער ווי גרויס איז זייער צאהל? און וויפיעל זענען פערהאן יודישע פאבריקען אין ראדאם, וואס בעשעפטיגען ווייניג, אדער גארנישט קיין יודישע ארבייטער? אמת, אז דערמיט וועט דער אנגעווייטאגטער פראבלעם פון יודישער ארבייטסלאזיגקייט זיך נישט אויסשעפען, אבער לכל הפחות וועט דאך א טייל בעקומען ארבייט, זאל זיין א קליינע צאהל, אבער א שטיקעל רעטונג וועט עס דאך זיין. זאל כאטש די נויט פון א קלייגער צאהל הונגעריגע ארבייטסלאזע געמילדערט ווערען.

מיר פיהרען א הארטנעקיגען קאמפף כלפי הוץ פאר רעכט אויף ארבייט, טא ואלען מיר וועניגסטענס דעם זעלבען קאמפף נישט ברויכען פיהרען כלפי פנים, ביי אייגענע יודען, לאמיר נישט זיין געצוווּנגען אויסצופיעלען אונזער געזעלשאפטליכע קאמפס'ס-ענערגיע אויף א דאפעלטען קאמפף, אויף אויסענוועניג און אינוועניג. לאמיר אליין אויך עפעס טוהן, אויף אזוי פיעל, וויפיעל עס ליגט אין די ראהמען פון אונזערע מעגליכקייטען. זאל זיין אין קליינער צאהל, זאל זיין אין א קליינער מאס — עפעס זאל מען טוהן. פון עפעס קאן מען שאפען א עפעס! פון גארנישט וועט גארנישט זיין.

ראדאמער יודישע פאבריקאנטען רופט אייך אבו!

ב. צווייג.

דער קאמפף ארום די ביכער פון „סטאז-ציווילני”.

אויף איינער פון די לעצטע זיצונגען פון דער היינטיגער קהלה-פערוואלטונג איז צווישען אנדערעס אנגענומען געווארען א איינשטימיגער בעשלוס, אז די „סטאן-ציווילני”-ביכער, וואס זענען ביז יעצט געפיהרט געווארען אין דער גמינע דורך מ"ה טייטעלבוים, זאלען איבערגעגעבען ווערען הרב קעסטענבערג.

די סבה איז, וואס די גמינע מוז האלטען א ספעציעלען שרייבער צו פיהרען די מעטריקע-ביכער. די גמינע, נישט נאר וואס זי האט נישט געהאט דערפון קיין הכנסה, נאר לעגט נאך צו. חוץ דעם מוז זי נאך טראגען די פעראנטווארטליכקייט.

וועגען אלע בעשלוסען האט די גמינע מיטגעטיילט די ענטשפרעכענדע מאכט-אינסטאנצען אויף צו אפראבירען זיי. מ"ה טייטעלבוים, וועלכער האט פריהער אויסגעפיהרט די דאזיגע פונקציע, געוואהר-ווערענדיג פון דעם דערמאנטען בעשלוס האט אונטערגענומען געגענשריט געגענצווווירקען. צו דעם צוועק איז דורך זיין ברודער געוו. וויצע-פרעזעס פון פונאנדערגעלאזטען קהלה-ראט, יעקב דוד טייטעלבוים, געדופען געווארען א פערזאמלונג אין לאקאל פון „עזרה”. צווישען די אנוועזענדע אויף דער אסיפה האבען זיך געפינען עטליכע עקס דאזארעס.

ביים קלויבען א פארזיצענדען איז נישט געווען קיין בעלנים איבערצונעמען דעם אמט.. מ'האט אנגעהויבען פון שוחטים און אויסגעלאזט ביי די מעטריקע-ביכער. די ראשי המדברים זענען געווען די געוו. דאזארעס גאסטינסקי און יעקב דוד טייטעלבוים.

ס'איז געקליבען געווארען א קאמיטעט פון 5 פערזאהן, צווישען וועלכע ס'איז אריין אהן זיין אנוועזענהייט דער געוו. פרעזעס פון דער גמינע-פערוואלטונג ה' יאטיל קעניגסבערג.

אין רעזולטאט פון דער אסיפה איז צונויפגעשטעלט געווארען א מעמאריאל געגען די אקציע פון דער היינטיגער

געפייניגט. וואסערע טייוולאנישע פלענער האב איך דאן פערטראכט כדי א סוף צו מאכען צו מיין פערצווייפעלטע לאגע חען יענער שטורם איז אריבער אין איך האב געגלויבט, אז אלץ איז פערהיילט, איז אויף מיר געקומען א צווייטער אומגליק מיט נאך א שטארקערען קאמפף. יעצט בין איך שוין א טאטע פון קינדער, פון צווי טעכטער און אנשטאט צו ערווארטען פון זיי גליק און נחת, האבען זיי געפענט פאר מיר א נייעם תהום פון פרישע צרות. די מאמעס הייסע בלוט קאכט אין זיי און ציהט זיי אין איהרע וועגען. איך בין א מאן פון א פרוי, א פאטער פון קינדער, אבער פאר וועמען ליידט מען פריהער? וואו נעמט מען כח אויפצוהאלטען אזוי פיל פיין און וועהטאג?

דאס איז נאך געווען ווייניג, איז צוגעקומען נאך א אומגליק: נע־ונד־וואנדערונג און שלעפען זיך פון איין שטאדט צו דער צווייטער, פון איין דארף צום צווייטען. איך וואלט שוין געוואלט צוריק אהיים קיין ראדאם, אבער ס'איז נישטא קיין וועג. די דייטשע ארמעע ציהט וואס טיעפער אין אוקראינע, און מיר האלטען אין איין אנטלויפען אלץ נעהנטער צו רוסלאנד. אין דעם דאזיגען לויפעניש, חער האט געהאט דעם קאפ און וועמען האט זיך געוואלט פרעגען, פארשען און שטראפען. איך האב מצהר נישט, איבערגעפרעגט מיין פרוי אין טעכטער: ווי אזוי וואס איז געשעהן. פון וואן קומען צו אייך אין הויז פרעמדע מענער און דערצו נאך רוסישע אפיצירען? איך האב נישט געפרעגט און אפילו נישט ארויסגעוויזען קיין בייזע מינע. איך האב זיך געמאכט, ווי כ'ווייס גארנישט, כ'האב גארנישט געזעהן, כ'האב גארנישט געהערט. פערקעהרט, איך האב אנגענומען א אנדערע מאקטיק. איך האב זיך צו מיין פרוי און קינדער נאך מעהר דערנעהנטערט, געווארען צו זיי נאך פריינדליכער, מעהר צוגעלאזענער. כ'ווייס אליין נישט פאר וואס דאס איז אזוי געווען, אפשר צוליב דער אומגליקליכער לאגע, וואס האט אונז אלע פעראייניגט, אפשר צוליעב'ן שווערען וואנדער-גורל און די לעבענס-געפאהרען, וואס מיר זענען כל רגע געשטען אונטערגעווארפען? אדער אפשר דערפאר, ווייל כ'האב בעמערקט, ווי מיין פרוי און טעכטער פערשעמען זיך פאר מיר און האבען נישט צו מיר די זעלבע דרייסטקייט וואס פריהער — און האט זיך אין מיר דערוועקט א מיטלייד'ס-געפיהל פון א עהרליכען מאן און געטרייען פאטער. ס'קאן זיין דאס, און ס'קאן זיין יענץ, אזוי איז עס געווען און איך האב נישט קאנטראלירט מיינע געפיהלען.

איך האב זיך מיט אלע כחות מיינע געשטארקט נישט צו פערלירען דעם קאפ. די געשיכטע מיט דער ליבעסצענע פון מיינע טעכטער און מיין פרוי האב איך איבערגעלאזט אויף א צווייט מאהל. קודם כל האב איך זיך בעמיהט נישט צו פערלירען דעם שכל. זעהענדיג, ווי דאס לעבען ברעכט זיך אין די אלטע גוט - איינגעפונדעוועטע פונדאמענטען טרייסלען זיך און וועלען א ליאדע טאג אויפדרייסען ווי א ערדציטערניש, האב איך פריהער פאר אלעם געזעהן, איך זאל נישט בלייבען אהן געלד. איך האב אנגעווענדעט אלע כחות ארויסצובעקומען וואס מעהר געלד פון דוישע בענק, יואו איך האב געהאט ליגען גרעסערע סומעס. וואס אנ'אמת האב איך שוין נישט בעוויזען אלץ ארויסצונעמען, אבער ווי ס'זאל נישט זיין, האב איך געהאט ביי זיך גאנץ בעדייטענדע סומען געלד, גאלד זילבער און פאפיער-געלד. מיין פרוי האט געטראגען ביי זיך א היבש ביסעל ברילאנטען און אנדערע קאסטבארע ציהרונג.

נאכ'ן אבווין א געוויסע צייט אין א

גמינע בנוגע די „סטאַן-ציווילני“-ביכער. דער מעמאָריאַל איז אונטערגעשריבען געוואָרען דורכ׳ן סטעמפּעל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע, „מזרחי“ און אגודת. איין עקזעמפּליאַר פון מעמאָריאַל איז אוועקגעגאַנגען צום סטאַראָסטאַ און א צווייטער צום וואָיעוואָדאַ קיין קעלץ.

אויפ׳ן צווייטען טאָג נאָך דער אסיפה האָבען די אונטערשרייבער זיך ארומגעזעהען, אז זיי האָבען זיך שוואַך אָריענטירט. אין דער ציונ. אָרג. האָבען פיל מיטגלידער פּראָטעסטירט נעגען דעם, וואָס דער ציוניסטישער סטעמפּעל פיגורירט אויפ׳ן מעמאָריאַל, האַלטענדיג, אז די ציונ. אָרג. האָט איינמאָהל פאַר אַלע מאָהל בעשלאָסען דאָס אין רבנות-קאַמפּף, ווי אויך אין די לעצטע געשעהענישען אין קהלה, זאָל זי נישט נעמען קיין אַקטיווע שטעלונג, און בעזונדערס, וואָס דער סטעמפּעל אויפ׳ן מעמעריאַל אין נאָמען פון דער ציונ. אָרג. איז געגעבען געוואָרען אָהן הסכם פון ציוניסטישען קאָמיטעט, נאָר אויף דער פּערזענליכער ווענדונג פון ה׳ יחיאל פרענקעל צום סעקרעטאַר ה׳ ווייסבאָרד.

עטוואָס ענליכעס איז אויך פאָרגעקומען אין „מזרחי“. אויך דאָרט, דערוויסענדיג זיך וועגען סטעמפּעל, האָבען א גרויסע טייל מיטגלידער פּראָטעסטירט צוליב׳ן זעלבען טעם, וואָס דאָס איז געטוהן געוואָרען אָהן וויסען פון קאָמיטעט, נאָר אויף דער ווענדונג פון ה׳ גאָסטינסקי צום ה׳ קליינמאַן. די דאָזיגע מיטגלידער האָבען זייער אָפּאָזיציע בעגרינדעט דערמיט, וואָס דער „מזרחי“ אַלס ציוניסטישע פּאַרטיי האָט קיין שום אינטערעס צו פיהרען, וועלכע ס׳איז קאַמפּפען. אויב הרב קעסטענבערג איז אַמאָהל בעגאַנגען א חטא אין וויען מיט זיין דאַמאָלסדיגען ארויסטריט, האָט זיך אָבער זיין בעציהונג צום ציוניזם לעצטענס געענדערט.

אין רעזולטאַט פון די אינערליכע קאַמפּפען אין די אָרגאַניזאַציעס גופא זענען אוועקגעשיקט געוואָרען בריעף צום סטאַראָסטאַ און וואָיעוואָדאַ, אז זיי רופען אָב די אונטערשריפטען פון מעמאָריאַל. די איניציאַטאָרען פון מעמאָריאַל, געוואָהר-ווערענדיג, אז די אָרגאַניזאַציעס האָבען צוריקגעצויגען די אונטערשריפטען האָבען פאַריגען שבת גערופען א פּלענאַרע זיצונג פון גאַנצען מזרחי-קאָמיטעט אונטער׳ן פאָרזיץ פון הרב זלאָטניק. ס׳איז בעהאַנדעלט געוואָרען די פראַגע צי מ׳זאָל אויך דעם צווייטען בריעף אָברופען, ד״ה, צי מ׳זאָל אַנולירען דעם צווייטען בריעף, וועלכער האָט אַנולירט דעם ערשטען בריעף אין פאָרם פון מעמאָריאַל. מיט א מעהרהייט שטימען איז בעשלאָסען געוואָרען, אז דער „מזרחי“ זאָל זיך אין קיין קאַמפּף נישט אַנגאַזשירען. אויב ס׳געפינען זיך אַזעלכע מיטגלידער, וועלכע האָבען א נעגאַטיווע בעציהונג צו הרב קעסטענבערג, קאָנען זיי פיהרען זייערע אַקציעס אין זייער אייגענעם נאָמען, אָבער נישט אונטער׳ן מאַנטעל פון דער אָרגאַניזאַציע.

אויך אין לאַגער פון דער אגודה איז אויסגעבראָכען א שאַרפער ויכוח ארום דער פראַגע, און ווי מען שמועסט איז אין גערער שטיבעל צוליב דעם שיער נישט געקומען צו פעטש.

דער פּרעזעס פון דער הילפס-געזעלשאַפט „עזרה“ ה׳ איתמר אַדלער זאָל האָבען ערקלערט, אז ער האָט נישט געוויסט אויף וואָס פאַר א צוועק ער האָט אָבגעגעבען דעם סטעמפּעל פון „עזרה“ און וואָס פאַר א כאַראַקטער די פאַרזאַמלונג טראָגט.

* * *

ווי עס ווייזט זיך ארויס, האָבען די געוועזענע גמינע-לייט נאָך ווייט נישט רעזיגנירט און בעמיהען זיך ווייטער אין די העכסטע פענסטער וועגען אומקעהרען זיי די מאַכט. וואָך-איין, וואָך-אויס פאָהרען דעלעגאַציעס קיין ווארשא. אזוי למשל האָט פאַריגע וואָך א דעלעגאַציע אָבגעשטאַט א וויזיט ביים דעפּ. פאַרבשטיין אין ווארשא, וועמען מ׳האָט ערקלערט, אז אין שטאָדט איז חושך און געבעטען איהם צו אינטערווענירען ביי די מאַכט. אַלס רעזולטאַט דערפון לייענען מיר אין דער ווארשאַווער יודישער פּרעסע היינטיגע וואָך וועגען א אינטערווענץ פון ה׳ פאַרבשטיין ביים בילדונג׳ס-מיניסטער, אין וועלכער ער בעקלאָגט זיך אויפ׳ן ראַדאָמער סטאַראָסטאַ פאַר פאַנדערלאָזען די קהלה און בעשטימען אויף איהר אָרט א פּראָוויזאָריום פון אונבערופענע פּערזאָנען.

די היינטיגע קהלה פערוואַלטונג האָט אַלט ענטפער אויף ה׳ פאַרבשטיינ׳ס ארויסטריט, ארויסגעשיקט דריי בריעף: צום יודישען קאָלאָ, ה׳ פאַרבשטיין און צום דעפּ. ראָסנער. דער לעצטער ווערט געבעטען אזוי ווי ער קאָן נעהנטער די ראַדאָמער פערהעלטנישען, זאָל ער אָבהאַלטען דעם דעפּ. פאַרבשטיין מעהר פון אַזעלכע אינטערווענצען.

דעם איגהאַלט פון בריעף צו ה׳ פאַרבשטיין גיבען מיר דאָ ווערטליך.

Biuro Prośb i Podań
p. f. „PROLITEX“
RADOM, WAŁOWA 5, oficyna 1-sze piętro.

ZAŁATWIA:
Sprawy paszportowe
Mieszkaniowe
Wszelkie Tłomaczenie
i inne.

Redaguje Podania:
Do Władz Sądowych
Skarbowych
Administracyjnych
i Wojskowych.

Windykacja należności w całej Polsce.
Informacje o zdolności kredytowej
Przepisywanie na maszynach.
Biuro czynne: od godz. 9-ej rano do 7-ej wieczór.

רייהע קליינע שטעדטלעך נאָך פאַלטאַווע, האָבען מיר געצויגען ווייטער און ענדליך אָנגעקומען קיין קיעוו. דאָ בין איך שוין געוואָרען אויס פאָדרייטשיק און מעהר מיט דער רוסישער אַרמעע נישט געהאַט קיין שום קאָנטאַקט. דער דייטש האָט צושלאָגען די רוסישע אַרמעע און אריין קיין אוקראַינע, וואו ס׳איז געשאַפען געוואָרען א רעגירונג אונטער דער הערשאַפט פון בעוויסטען סקאָראָפּאַדסקי. ס׳האָט געדויערט א געוויסע צייט און די דייטשען האָבען אָנגעהויבען ארויסטראָגען זיך פון אוקראַינע. אין רוסלאַנד איז געוואָרען א איבערקעהרעניש. מ׳האָט ניקאָליי אראָבגעזעצט פון טראָהן, קערענסקי האָט איבערגענומען די מאַכט. אויפ׳ן פּראָוויזישען פראָנט האָבען די דייטשען געכאַפּט איין מפּלה שטאַרקער פון דער צווייטער, קערענסקי האָט אויסגענוצט די סיטואַציע און האָט זיך געלאָזט מיט דער רוסישער אַרמעע אין א מאַרש אויפ׳ן דייטש איהם גענצליך ארויסצוטרייבען פון דער רוסישער ערד. קערענסקי׳ס ממשלה האָט לאַנג נישט אָנגעהאַלטען. אין א קורצע צייט נאָך זיין איבערנעמען די מאַכט איז ער געשטירצט געוואָרען פון די באָלשעוויקעס, וועלכע האָבען איינגענומען די רוסישע אַרמעע מיט דער לאָזונג: פרידען, ברויט און ערד. די באָלשעוויקעס האָבען באַלד דערנאָך געשלאָסען מיט די דייטשען דעם בריסקער שלום און מ׳האָט געמיינט, אז צו דער מלחמה נעמט א עק און דאָס לעבען קעהרט זיך אום צו זיין נאָרמאַלען גאַנג.

אונזער גלויבען האָט זיך אָבער ארויסגעוויזען פאַר נאַאיוו און אונזער איבערעכנונג איז געווען געבויט אויף קינדערישע פאַנטאַזיע. נאָכ׳ן איבערנעמען די הערשאַפט איבער רוסלאַנד דורך די באָלשעוויקעס האָבען זיך אָנגעהויבען שיטען צרות פיעל גרעסערע און פיעל שטאַרקערע פון פריהער. עס האָבען זיך געפונען א סך ריסען, וואָס זענען נישט צופרידען געווען מיט די באָלשעוויקעס און זיי האָבען זיך גענומען אָרגאַניזירען און אויסטראַכטען פּלענער ווי אַזוי אראָבצוואַרפען די באָלשעוויקעס און פאַרוואַנדלען רוסלאַנד צוריק אין א מאָנאַרכיע. ס׳האָט זיך באַלד געשאַפען א אַרמעע אונטערן גענעראַל ווראַנגעל׳ס אָנפיהרונג, וועלכע האָט אונטערגענומען א אָפענסיווע געגען די באָלשעוויקעס. אין קיעוו האָבען זיך דאָן פערשפּרייט קלאַנגען, אז אויך די אוקראַינער געהען צוהילף ווראַנגלען און א יעדע טאָג קומט א אַרמעע קיין קיעוו אָנצוהויבען פון דאָנען איהר קריעג׳ס-מאַרש.

איך בין נישט אימשטאַנד צו שילדערען די בהלה, וואָס איז דאָן ענטשטאַנען אין קיעוו. מענשען זענען ארומגעגאַנגען ווי משוגע, דאָס לעבען איז געוואָרען הפקר און אָהן א יעדע שוץ. איך האָב בעשלאָסען צו פערלאָזען קיעוו און נישט לאַנג וואַרטענדיג האָב איך זיך אוועקגעלאָזט מיט מיין פאַמיליע אויף א נייעם וואַנדער-וועג. מיר האָבען איבערהויפּט געצויגען אין א שטאָדט, וואו ס׳וואָהנען א סך יודען. דאָרט, האָבען מיר געגלויבט, וועלען מיר זיין מעהר זיכערער און צווייטענס האָט זיך געוואָלט אין אזא אימה׳דיגע צייט זיין צוזאַמען מיט יודען, צווישען היימישע און אייגענע.

(פאָרטזעצונג קומט).

חשוב'ער ה'
דעפוטאט העשל פארבשטיין
וו א ר ש א.

אין היינט נומ. 114 פון 18-טען מאי ד. י. געפינט זיך א נאטיץ וועגען אייער בעזוך ביים ה' מיניסטער טשער-ווינסקי און דעפארטאמענטס-דירעקטאר ה' פאטאצקי, פאר וועלכע איהר האט ערקלערט, אז די מיטגלידער פון צייט-ווייליגען קהלה-פערוואלטונג אין ראדאם זענען „אונבערופענע מענשען".

נישט וועלענדיג דא דעבאטירען מיט אייך, ה' דעפוטאט, וועגען אייערע אמאליגע „אינטערווענצען" מכח קהלה-ענינים אין אונזער שטאדט און אייך איפווייזען, אז איהר זענט געווען אינס-פירירט פון יחידים, וועלכע האבען נור געהאט פערזענליכע אינטערעסען און אמביציעס, און מיט אייער שתדלנות האט איהר בשום אופן נישט פערשאפט קיין נוצען און טובות דעם כלל-ישראל אין ראדאם, צו וועלכען איהר, אלס יודישער דעפוטאט זענט בערופען אויפצוהויבען דעם כבוד פון א קהלה. אבער נישט צו צוהעלפען צו מאכען א עיר ואם בישראל פאר א נעסט פון מחלוקות און חלול-השם,— וויל מיר גלויבען, אז איהר זעלבסט ווייסט, דאס איהר האט אייך נעלאזט פערפיהרען פון אונפעראנטווארטליכע מענשען, וואס מיר לאזען איבער דעם משפט פון דער עפענטליכער מיינונג.

מיר ווענדען זיך נור צו אייך מיט אנ'אנפראגע, צי דאס וואס דער „היינט" האט פערעפענטליכט שטימט דער ווירק-ליכקייט צי זענט איהר איבערצייגט, אז מיר זענען אונבערופענע מענשען אויך צי זענט איהר בערייט צו געבען אויף דעם אנ'ערקלערונג — וויל אין געגענפאל, בכדי צו פערטיידיגען דעם כבוד פון דער ראדאמער קהלה און אויך די געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס, וועלכע האבען אונז דעלעגירט אין צייטווייליגען קהלה-פערוואלטונג, — וועלען מיר זיין געצוואונגען געגען אייער ארויסטריט ווי געהעריג צו רעאגירען.

אין ערווארטונג פון אייער וו. ער-קלערונג פערבלייבען מיר

מיט אכטונג

פארזיצענדער:

(—) א. טענענבוים

אינדוסטריעלער, קוראטאר פון יודישען שפיטאל, פערוואלטונגס-מיטגליד פון אינדוסטריעלען-פערבאנד, מיטגליעד פון דיסקאנט-קאמיטעט פון באנק-באס-פאדארסטא-פראמישלאווא א.ז.ח. ווי אויך וויצע-פרעזעס פון יודישען בירגער-פעראיין אין ראדאם.

מיטגלידער:

(—) ב. האכמאן

אינדוסטריעלער, לאווניק אין קרייז-גע-ריכט, קוראטאריום-מיטגליד פון האנד-ווערקער שולען, פערוואלטונגס-מיטגליד פון יודישען האנדווערקער-קלוב א.ז.ח.

(—) י. שטיינמאן

דירעקטאר פון דער ציוניסטישער באנק, פרעזעס פון לאקאטארן-פעראיין א.ז.וו.

(—) י. גוטמאן

הויז-בעזיצער, פרעזעס פון „שומרי-שבת" א.ז.וו.

(—) ג. לעווין

וויצע-דירעקטאר פון האנדווערקער-באנק, לאווניק פון ארביטס-גערילכט און פער-וואלטונגס - מיטגליעד פון יודישען האנדווערקער-קלוב אין ראדאם.

פון האנדווערקער - קלוב.

זונטאג דעם 18-טען מאי איז אין האנדוו.-קלוב פארגעקומען א בעריכטס-פערזאמלונג פון האנדווערקער. דעם פארזיץ האט געפיהרט סטארשע ה' מ. רובינשטיין, אסעסארען: ה' ס. צימער-מאן און ש. ראזענבערג.

סטארשע מ. רובינשטיין קלערט אויף די פערזאמעלטע די וויכטיגקייט פון די היינטיגע פערזאמלונג און האלט אז די צייט פון אגיטאציע פאר ארויס-נעמען די האנדוו. קארטען האבען זיך שוין געענדיגט, די האנדוו. מוזען זיך גרייטען צו די עקזאמענס.

דער דעלעגאט פון די קעלצער האנדוו. קאמער ה' ב. ניימאן גיט איבער אין קורצען דעם פערלויף פון די ראט-זיצונגען פון די קעלצער האנדוו.-קאמער, אויף וועלכע עס קומען פאר ליידענשאפטליכע און פיל מאל שאר-פע דיסקוסיעס ארום פיל פערשידענע פראיעקטען, וועלכע טענדענצען זענען דאס בעשווערען צו פיהרען די מלאכה.

צווישען אנדערע בעשלוסען זענען וויכטיג פאלגענדע:

די עקזאמענס פון די האנדווערקער פון פאר'ן 1925 וועלען פארקומען נאך אין לויפענדען יאהר און וועלען זיין לייכטער, דאגעגען פון האנטוו. יונגע-רע און פאר געזעלען וועלען די עק-זאמענס זיין גאנץ שווערע מיט א ברייטערען לערן-פראגראם הן א טעארעט-ישער ווי דער פראקטישער.

עס איז אויך פראיעקטירט צו בע-שטייערען יעדען האנדוו. די וואס פיה-רען א זעלבסטשטענדיגען ווערקשטעל און בעזיצען נישט קיין פאטענט דאר-פען צאלען 3 זל. 8 קטג. 5, 7 קטג. 10, 6 קטג. 15 זל. און 5 קטג. 25 זל.

דער צקונפט פון א געזעלען ווערט

קאסטען 40 זל. און א מייסטער-עקזא-מען וועט קאסטען 140 זל.

נאכהער ווערט אדורכגעלייענט דער בריף פון „יקא" אין וועלכען עס ווערט אנגעוויזען, אז עס מוז שוין געגרינדעט ווערען קורסען פאר עלטערע האנדוו. און די קורסען דארפען נאך אנהויבען פונקציאנירען אין חדש מאי, וויל דער קורס מוז דויערען ביז גרודזשען.

די „יקא" וויל אויך צושטייער גע-בען 40% פון די אויסגאבען. דער פעדאגאגישער ראט האט בעשלאסען צוזאמען מיט די לייטונג פון די אווענד-קורסען ארגאניזירען די קורסען פאר עלטערע.

סעק. סטראוושינסקי.

א״י - דעלעגאציע אין ראדאם.

אין צוזאמענהאנג מיט דער פראפ-לאמירטער באלפור-אקציע קומט די טעג קיין ראדאם א א״י-דעלעגאציע. וואס בעשטעהט פון פרוי לאה ווידרא-וויטש און ארוו. צבי באנפעלד.

פרוי לאה ווידראוויטש איז איינע פון די בעריהמטעסטע טהוערינס אויפ'ן גע-ביט פון דער נאציאנאלער אויפלעבונג. זי וואוינט שוין א לענגערע צייט אין ארץ-ישראל. אין קען גוט דאס לעבען פון יודישען ישוב. זי איז געקומען קיין פוילען צוליעב דער ארבייט פאר'ן קק״ל בכלל און צווישען פרויען בפרט.

ארוו. צבי באנפעלד איז געשטאנען א לענגערע צייט אין צענטער פון די ציוניסטישע בעוועגונג אין רוסלאנד פאר דער קריעג און זיך אויסגעצייכענט אלס ציוניסטישער פעדאגאג, די לעצטע יאהרען וואוינט ער אין תל-אביב און נעמט אנ'אקטיווען אנ-טייל אין לעבען פון יודישען ישוב. ה' באנפעלד צוזאמען מיט פרוי ל. ווידראוויטש—אלס פארשטעהער פון הויפט-ביורא פון קק״ל אין ירושלים — וועלען אדורכפיהרען אין ראדאם א ברייטע אגיטאציע פאר'ן קק״ל בכלל און באלפור-אקציע בפרט.

קאלאסאלע ענטוויקלונג פון דער יודישער באנק אויף פלאץ דריטער מאי.

די ענטוויקלונג פון דער יוד. קאאפעראטיווע באנק פאר האנדעל און מלאכה אויף פלאץ דריטער מאי געהט כסדר פאראווערטס. אין ראדאם פערנעמט די באנק דאס ערשטע ארט צווישען די יודישע בענק און דאס פיערטע ארט אין דער רייה פון דער אלגעמיינער קאאפעראטיווער בעוועגונג אין פוילען.

אויף ווי ווייט דער אונבעגרענצטער צוטרוי פון ברייטען יודישען עולם דערגרייכט, קאן דיענען דער פאקט, וואס „וקלאדען" ליגען אין דער דעפאזיטען באנק, לויט ווי דער בילאנס ווייזט, אויף א סומע פון קנאפע 600 טויזענד זל. נישט קוקענדיג אויפ'ן גרויסען אומזאץ איז דאך דער ריינער ריוח פון יעהרליכען בילאנס נישט קיין גרויסער. דאס איז דערפאר, וואס די באנק ערטיילט הלוואות אויפ'ן נידריגסטען אינטערעס און אויך דאס, וואס די באנק בעשעפטיגט אויף פאסטענס א גרעסערע צאהל און ס'האלטען זיך אויס 12 אינטעליגענטע יודישע פא-מיליעס.

א דאנק איהר סאלידער טהעטיגקייט האט זיך די באנק ערווארבען סימפאטיע ביי דער אלגעמיינער בעפעלקערונג אזוי יודען און קריסטען. אין שפיץ פון דירעקטאריום אין באנק שטעהען די ה״ה דיר. דוד פרענקעל און א' אדלער.

א פאר בעמערקונגען וועגען דער ראציאנעלער ע ר נ ע ה ר ו נ ג.

אין די לעצטע יאהרען, בפרט אין דער נאך-מלחמה-צייט האט זיך אנגע-גומען אין דער מעדיצינישער וועלט א נייער מעטאד פון היילען קראנקע, ווי אויך קאנסערווירען אויף לאנג ביי געזונדע, די פרישקייט און יוגענדליכ-קייט פונ'ם קערפערליכען ארגאניזם. מ'האט פערווארפען אין א סך פאלען קינסטליכע מעדיקאמענטען, און מען האט מעהר געוויכט געלעגט אויף דעם צוועקמעסיגען ערנעהרען דעם גוף מיט נאטירליכע מיטלען. איינס פון די וואונדערבאר-ווירקענדע נאטירליכע היילמיטעל איז ק ע פ י ר.

קעפיר ווירקט גוט אויף נערווען, אויף דער טעמפעראטור און צירקו-לאציע פון בלוט און וועקט אפעטיט צום עסען און לעשט דורשט.

איצט ביים אנהויב פון זומער, ווען די פראגע פון צוועקמעסיגען ערנעהרען

BILANS
SPÓŁDZIELNI KREDYTOWEJ DLA HANDLU i RZEMIOSŁ
z Ograniczoną Odpowiedzialnością w Radomiu za rok 1929.

	Złotych	gr.	Złotych	gr.
Kasa			14739	66
Lokaty w instytucjach bankowych			78581	06
Papiery wartościowe			10384	63
Ruchomości i nieruchomości			6492	70
Pożyczki	312882			
Dyskonto weksli	140041	29		
Awanse	67141	09		
Różne	72304	83		
Weksle w Redyskoncie	92768	94		
Weksle Zdysk. u Kor.	11570	94		
Protesty w Dochodzeniu	31879	43	728588	57
Wydatki zwrotne			5205	62
Odsetki nadpłac. za rok nast.			4111	63
Korespondenci			199	
Sumy Przechodnie			45189	90
Dokumenty inkasowe w portfelu	224910	56		
Dokumenty inkasowe u korespondent.	46209	85	271124	42
Razem			1164717	29

	Złotych	gr.	Złotych	gr.
Fundusz udziałowy			116450	
Fundusze własne:				
a) zasobowy	2370	14		
b) specjalny	30159	20	32529	34
Wkłady	549880	01		
Rachunki bieżące	20204	42	570084	43
Długi zaciągnięte	47045			
Redyskonto	92768	94	139813	94
Odsetki od wkładów nie odebran.			14062	45
Wpływy inkasowe do dyspoz.			19555	39
Różni za inkaso			271124	42
Czysta nadwyżka			1097	32
Razem			1164717	29

Rachunek Strat i Nadwyżek za rok 1929.

STRATY	Złotych	gr.	Złotych	gr.
Odsetki a) od wkładów i r-ków bież.	61669	30		
b) „ długów i redyskonta	15725	63	77394	93
Prowizja inkasowa	5481	09	5481	09
Wydatki administr. i handlowe			81647	06
10 % umorzenie ruchomości			343	25
Straty na niewypłacalnych dłużnikach			209	75
Czysta nadwyżka za r. sprawozdawczy			1096	32
			166172	40

NADWYŻKI	Złotych	gr.
Odsetki i damno od pożyczek i dyskonta	117775	82
„ od lokat i papierów wartościowych	495	82
Prowizja inkasowa	47900	76
	166172	40

ווירכטיג נייעס

פאר אָבות. און שוסטער-בראַנזשע!
אנשטאָט אין האַנד נעם איך אָן
צו נייען קעדרעס מיט זייל,
אויף אַ ספּעציעלע מאַשין
— שנעל, שעהן, ביליג. —
קומט איבערצייגט אייך!
ביי: מ. רינגערמאַכער
לובלינער 3. ערשטער שטאָק
פאַבריק פון סאַנדאַלין.

אויפפאדערונג.

דערביט פאָדערן מיר אויף צו אַב'צהערן-געריכט אין אַגודה,-קלוב אויף זונטאָג דעם 25 מאַי 7 אז. אוו. דעם ה' שמואל ציקער (מעהל-סוחר וואָלגאַשטש 2) פאַר באַליידיגען דעם בעקער פאַך-צאַך אין גאַגענוואַרט פון 6 פערזאָהן פון דעם פאַרמאַגטען בעקער-פאַך. אין גע-גענפאַל וועלען מיר אַרויסטרעטען נעגען איהם געריכטליך.

אשר בירענבוים
מענדיל ראָזענבוים
חיים לערמאַן
מענדיל באַרענשטיין
אייזיק קאפמאַן
אייזיק קערשנבערג.

זיך איז אקטועל איז כדאי אויפמערק-זאַם צו מאכען אויף דאָס דאָזיגע געטראַנק — אויפ'ן קעפיר.

בעזונדערס קינדער, וואָס טרינקען זיך אַן תמיד אין זומער מיט פערשי-דענע געטראַנקען, ווי זאָדע-וואַסער, לעמאָניאַדעס, לאָדעס און אנדערע, וואָס זענען נישט נאָר געזונד. נאָר אָפטמאָל רופען זיי אַרויס פערשידענע קראַנקהייטען, בעדאַרף מען צוגעוועה-נען צום קעפיר, וועלכער הערט אויך זעהר גערן געטרונקען, ווייל ער איז לייכט און געשמאַק.

8 -01.

ארקעסטער-רינג

ביי ברית-טרומפעלדאר אין ראַדאָם.

טענענבוים הערמאַן ענטפערט מיט 5 זל. און רופט אַרויס: זולסבלאַט מאַניעק—פיאַסקי 26, פערנעקיק שלמה —לובעלסקאַ 12, לאַקס אַלעקסאַנדער —לובעלסקאַ 7, ראָזענבערג י. מ.— לובעלסקא 9, גאָלדפאַרב יעראל יצחק—זגאַדנע 8, לעווין גרשין—זגאַד-נע 8, מאַנטשיין בעריל—וואַלאָווא 3.

פינגאָלד סאָני ענטפערט מיט 2 זל.

רוטמאַן אבנר ענטפערט מיט 5 זל. און רופט אַרויס: דאַנציגער יחיאל—לובעלסקאַ 29, רוטמאַן משה—רוויינ-סקי 5, ראָזענצווייג שמואל—פיאַסקי 37, ווייל חיים—פיאַסקי 26, ראָזענ-בוים מענדיל—וויטאָלדא 7, פרידמאַן אליעזר—קילינסקאַ 8.

נאַטפריד דינה גיט 2 זל. און רופט אַרויס: ראָזענבערג מ.—רוויינסקי 21, פעפער י.—לובלינער 25, שטשעראַנ-סקא—זגאַדנא 5, פערעל—פילכודסקי 16

באַנקער מאיר גיט 2 זל. רופט אַרויס: ראָזענבערג שמואל—רוויינסקי 21.

ד"ר לעווי ענטפערט מיט 2 זל.

אכטונג! ראַדאָמער לעטניקעס! אכטונג!

איך מאַך בעקאַנט, דאָס מיין לאַנגיעהריגער
פענסיאָנאט
— אין — גאַרבאַטקע
איז אָפען
און געפינט זיך אין גרויסען וואַלד אין דער ווילע נומער 19
און איז איינגעאָרדענט מיט די בעסטע בעקוועמליכקייטען.
זוניגע צימערען, געשמאַקע קיך
און זאָרגפעלטיגע בעהאַנדלונג פאַר די געסט.
מיט אַכטונג אייזענמאַן.

אידא קאמינסקא אין ראדאם

היינטיגען דינסטאג וועט ראדאם האבען א טעאטער-סענסאציע. די בעריהמטע ארטיסטין אידא קאמינסקא מיט איהר ענסאמבל וועלען ביי אונז אויפטרעטען אין דער אריגינעלער פיעסע "דער רזשאז-ווינגער". וואס איז געשפילט געווארען דורך דער בעגאבטער ארטיסטין א לענגערע צייט אין ווארשא ביי אויספערקויפטע זאלען.

ווי מיר הערען, האט דער אויפטריט פון אידא קאמינסקא אין רזשאזינגער ביי אונז אין ראדאם ארויסגערופען גרויס פאראינטערעסירונג.

ל"ג-בעומר-פייערונגען

דעם פאריגען זונטאג זענען ביי אונז אין שטאדט איינגעארדענט געווארען ל"ג-פייערונגען. די ציוניסטישע יוגענד-ארגאניזאציעס: "ברית-טרומפלדור" "מסדה", "השומר הצעיר", "מנורה" און "החלוץ" האבען ארגאניזירט טראדיציאנעלע אויספליגען קיין אנטאניובקע, וואו זיי האבען פערברענגט א גאנצען טאג. בײנאכט האבען דורך דער שטאדט דורכמארשירט 2 צוגען, איינער פון "השומר הצעיר" און "החלוץ" און דער צווייטער פון דער רעוויזיאניסטישער יוגענד. דער לעצטער האט זיך בע'יונדערס אויסגעצייכענט מיט זיין אויסטערליכען אויסזעהן. דער צוג האט דורכמארשירט איבער די גאסען: קאזימיערזשא, וויעניעצקא, פיאסקי, לובלינער, האהל, רינעק, רוויי-סקא, לובלינער און האט זיך אויפגעלעזט אויפ'ן הויף פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

א פראטעסט פון א קלאוזולע

אויף א סומע פון 50 זל.

צאהלבאר: 1/23 1930. ווישטאויצע: ה. זילבערמאן ראדאם — איז פערלוירען געגאנגען. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אפצוגעבען צו הערשקי שיינבוים לובלינער 7

מזל טוב אייך ה' בנימין רייך צו דער האכצייט פון אייער שוועסטער חנה'לע מיט ה' י. גאלדבראך זאל זייער וועג מיט בלומען זיין בעשטרייט.

פערוואלטונג פון פראדוציר-קאאפ.
"איינביקיים"
אין ראדאם.

צו דער האכצייט פון יער פריילין חנהלע מיט ה' י. גאלדבראך ווינשען מיר זיי א גליקליכע צוקונפט.

אנדזשא גאלדראט
און י. קארמאן.

קעלצער אבטיילונג.

פון די יודישע גימנאזיע אין קעלץ.

די סאנירונג פון די גימנאזיע וואס האט זיך אנגעהויבען מיט א יאהר צוריק דורך די פערוואלטונג מיט איניגע מיטגלידער פון די סאנאציע-קאאפטירט— ווערט מיט ערפאלג פארטגעזעצט.

די ארבייט איז זעהר א שווערע, וויל — ווי ס'איז אונזערע לעזער בעוואוסט, האט דער דעפיציט פאר א יאהר דעריגרייכט צו קרוב 90 טויזענד זלאטעס און ס'איז א זעלבסטפערשטענדליכע זאך דאס ביי די היינטיגע בעדינגונגען איז נישט מעגליך אין אזא קורצע צייט דאס אין גאנצען צו דעקען; טראץ אלעם האט זיך דאך איינגעגעבען די גרעסטע טייל פון דעפיציט צו דעקען אזוי, אז יעצט פעלט נאר נאך לערך 13 טויזענד זל. ביז צו ענדע שול-יאהר.

די פערוואלטונג מאכט אלעריי אנשטרענגונגען צו ענדיגען דאס לויפענדע שול-יאהר אין גאנצען אהן דעפיציט און דאס נייע שול-יאהר זאל זיין דער אנהויב פון א רוהיגע ארבייט אהן וואקלענישען, אהן דעפיציטען, מיט א בעדעקטען בודזשעט מ'זאל ענדליך נישט דארפען צו מאכען ענדע יאהר קיין הוספות אויפ'ן שכר למוד פון די עלטערען.

צו דעם צוועק דעלעגירט די פערוואלטונג איהרע מיטגלידער צו קלייבען נדבות ביי די סימפאטיקער פון די גימנאזיע.

אויסדריקענדיג גלייכצייטיג א הארציגען יישר-כח די אלע וואס זענען ביז איינע ענטקעגענגעקומען אונזערע בקשות וועגען שפיצע און פון צייט צו צייט זיך בעשטייערט לטובת די גימנאזיע, גלויבט די פערוואלטונג דאס עס וועט זיך נישט געפינען איין מענש אין שטאדט צו וועמען אונזערע מיטגלידער וועלען זיך ווענדען ער זאל זיך נישט אפרופען און אפצוהרעהליג בייטראגען זיין נדבה, כדי צו זיכערען דעם קיום פון די גימנאזיע.

דעפוטאט ראסנער אין קעלץ

היינטיגען זונטאג קומט צו פאהרען קיין קעלץ אויף א האנדווערקער-קאנפערענץ דעפוטאט ה. ראסנער.

דעפוטאט ראסנער וועט אויך ארויסטרעטען מיט א רעפעראט וועגען דער פאליטישער לאגע פון די אידען אין פוילען.

בערדישעווסקי איז קעלץ

אין צוזאמענהאנג מיט דער פראקלאמירטער קרן-החלוץ-אקציע אין אונזער שטאדט, קומט צו פאהרען קיין קעלץ איינער פון די אנגעזעהענסטע ציוניסטישע עסקנים, ה' בערדישעווסקי, וועלכער וועט היינטיגען שבת צונאכט ארויסטרעטען אין זאל "ארפעאום" מיט א עפענטליכען רעפעראט וועגען דער איצטיגער לאגע אין ציוניזם און אין ארץ-ישראל.

א גרויסער פראטעסט-מיטינג געגען דער עמיגראציע-גזירה קיין ארץ ישראל

אין די נאכסטע טעג וועט פארקומען אין קעלץ אין איינעם פון די גרעסטע שטאדטישע זאלען א גרויסער פראטעסט-מיטינג געגען דער עמיגראציע-גזירה קיין ארץ-ישראל.

דער דערמאנטער פראטעסט-מיטינג ווערט איינגעארדענט דורך אלע היגע ציוניסטישע פראקציעס און פעדעראציעס.

ווי מיר ווערען געוואויר, וועט אויך פארקומען א ספעציעלע זיצונג פון קהלה-ראט, אויף וועלכער ס'וועלען אנגענומען ווערען ענטשפרעכענדע פראטעסט-רעזאלוציעס געגען דער שרעקליכער עמיגראציע-גזירה.

דאס וואונדער-קינד וואלאדזיא צווירליטש אין קעלץ

אין אונזער שטאדט ווײלט היינט דאס וואונדער-קינד, וואלאדזיא צווירליטש.

כמעט דער גרעסטער טייל פון דער אויסלענדישער פרעסע האט געווידמעט גרעסערע נאטיצען און ארטיקלען וועגען די גענִיאלע פעהיגקייטען פון וואלאדזיא צווירליטש, וועלכע זאגט יעדען איינעם וועגען זיין פערגאנגענהייט, געגענווארט און צוקונפט. איהר ווערט פשוט ענטשטוינט, זעהענדיג ווי דער 17-יעהריגער צווירליטש זאגט אייך ארויס אפילו וועגען אייערע מחשבות, און פותר די שווערסטע ענינים וואס שפיעלען זיך אב אין פריוואטען און אין פאמיליען-לעבען און בלויז דערפאר, איז טאקי כדאי זי צו בעזוכען אין האטעל "פאלסקי" נומער 24 און אויסצוהערען די וואונדערליכע ערפגונגען פון יעדען מין.

גרויסע קינדער-אפערע-פארשטעלונג

היינטיגע וואך פאלט אויס דער 15-טער יאהר-טאג זייט דער גרינדונג פון דער בעקאנטער אין קעלץ פאלקשטשענע-שולע פון פרוי רייזמאן.

במשך פון איהר עקזיסטענץ האט די דאזיגע שולע בעוויזען צו ווערען שטארק פאפולער און באליעבט ביי די קעלצער יודישע עלטערען, צוליב די אונגעהויערע גוטע ערציהונג וואס די שילערינס האבען בעקומען און צוליב איהר, צופרידענשטעלענדען פראגראם.

אין צוזאמענהאנג מיט דער יוביליעאום-פייערונג קומט פאר מיטוואך דעם 28-טען ה. מ. אין טעאטער פאלסקי-א גרויסע קינדער-אפערא-פארשטעלונג אין וועלכער ס'נעמען אנטייל העכער 50 שילערינס.

די צוגרייטונגען צו דער דאזיגער פארשטעלונג דויערען שוין א לענגערע צייט. די קאסטיומען זענען זעהר אריגינעלע און שעהנע. אויך איז דער קינדער-באלעט געהעריג איינסטודירט.

עס איז זיכער, אז די קעלצער געזעלשאפט וועט וועלען האבען די געלעגענהייט צו איבערצייגען זיך וועגען דער וויכטיגער ערציהונג פון דער שולע פון פרוי רייזמאן, און קומען אויף דער פארשטעלונג.

OGŁOSZENIE

W wyniku starań Zarządu Tow. „Oświata", Min. W. R. i O. P. za pośrednictwem Kuratorjum Okręgu Szkolnego Krakowskiego, zgodziło się na otwarcie PAŃSTWOWEGO

GIMNAZJUM ŻEŃSKIEGO

w roku szkolnym 1930|31 w formie klas równoległych gimnazjum państwowego im. D-ra T. Chałubińskiego w Radomiu.

Dyrekcja Gimnazjum ogłasza, że zapisy do klas: I, II, III, IV i V przyjmuje kancelarja gimnazjum (Długa Nr. 4) od dnia **15** do **31 maja** b. r. w godzinach od 17 do 19.

Dyrektor Gimnazjum
M. MAŁUJA.

בעקאנטמאכונג.

אלס רעזולטאט פון די בעמיהונגען פון די פערוואלטונג פון די געז. „בילדונג" (**Oświata**) האט דאס בילדונגס-מיניסטעריום — לויט דער פערמיטלונג פון קראקאווער קריין-שול-קוראטאריום — איינגעשטימט אויף צו עפנען

א רעגירונגס פרויען-גימנאזיום

אויפ'ן שול-יאהר 1930|31

לויט דעם מוסטער פון די גלייכשטעהענדע קלאסען פון די רעגירונגס-גימנאזיום אויפ'ן נאמען פון ד"ר ט. כאלובינסקי.

די דירעקציע פון גימנאזיום מאכט בעקאנט, אז איינשרייבונגען צו די קלאסען: 1, 2, 3, 4 און 5 נעמט צו די קאנצעלאריע פון גימנאזיום (דלוגא 4 №) פון 15 ביז דעם 31 מאי אין די שעה'ן פון 5 ביז 7 אוו.

דירעקטאר פון גימנאזיום
(—) מ. מאלויא.

טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ראדאם

דינסטאג דעם 27 מאי ה. ח, 9 אזייגער אווענד

נאר 1 אויפטריט ———— נאר 1 אויפטריט

פון דער בעריהמטער קינסטלערין

קאמינסקא

אידא

מיט איהר אויסגעצייכנטען אנסאמבל

אין דער גרויסער סענסאציע פון קלאנג-פילם א. נ.

דער דזשאז-זינגער

דאנערשטאג דעם 29/5 ה. י. צו דער ערשטער יאהרצייט פון אונזער אונפערגעסליכען מאן און פאטער

רפאל טייטעלבוים
נ. ע.

וועט אויפ'ן בית-עולם 1 אזייגער נ. מ. אבגעריכט ווערען אנ'הזכרה און ארויסגעשטעלט ווערען א מצבה, וועגען וועלכען מיר טיילען מיט אונזערע קרובים און בעקאנטע.

לזכרון נשמתו שפענדען מיר 10 זל. פאר „עזרה"; 10 זל. פאר'ן בית-יתומים און מיר שענקען 5 חומשים פאר דער בית-יעקב-שולע.

די טרויערענדע פרוי און קינדער.

ערמיט דריקען מיר אויס דעם טיפסטען מיטגעפיל דעם פערוו.-מיטגליד ה' ישראל זיידמאן צוליב דעם פריהצייטיגען טויט פון זיין שוועגערין

דבורה נ"ע

ואך ער א טרייסט געפינען אין דער וויסעדריגער ארבייט לטובת ארימע קראנקע.

פערוו. „לינת הצדק", ראדאם.

Kino „Nowe Czary" Teatr.

Dziś i dni następnych Wzrusz. dram, w 12 akt, p. t.

Szaleńcy

w rolach głównych: Irena Gawęcka, Jerzy Kobusz.

SYN SZEIKA z ulubieńcem kobiet Rudolfem Valentino

OGŁOSZENIE.

Podajemy do wiadomości pp. Odbiorców prądu elektrycznego, że poczynając od dnia 1 czerwca b. r. wskutek dorocznego remontu sieci elektrycznej w ciągu miesięcy: czerwca, lipca i sierpnia w niedziele i dni świąteczne, dostawa prądu stałego będzie przerywana o godzinie 4 do 16-ej

Radomskie Towarzystwo Elektryczne
— Spółka Akcyjna —

פעלדשער ה. גרינשטיין, ראדאם, לובעלסקא 30. פרייזע מעסיגע.

Redaktor Cr. M. Herc Drukarnia Wyd. „Radomer-Kielcer Leben" Radom, Szwarlikowska 30.